«Πάρτι γενεθλίων» του Χάρολντ Πίντερ στο Απλό Θέατρο

Έκρηξη ελλειπτικού πιντερικού λόγου

ΚΑΘΩΣ είναι ακόμα νωπή η καυστική ομιλία κατά της αμερικανικής κυριαρχίας που, με αφορμή τη βράβευσή του με το Νόμπελ Λογοτεχνίας, απηύθυνε στον κόσμο ο Χάρολντ Πίντερ, το «Πάρτι γενεθλίων» αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία.

Έργο βαθιά πολιτικό, γραμμένο το 1957, αντικατοπτρίζει την τωρινή καταγγελία του συγγραφέα του ενάντια στις δυνάμεις που καταστρατηγούν την ελευθερία του ατόμου και δια μέσου της τρομοκρατίας το καθιστούν υποχείριό τους.

«Τι απέγινε η ηθική μας ευαισθησία;» αναρωτιέται ο κορυφαίος 75χρονος Βρετανός ποιητής, ο οποίος έχει υπάρξει σ' ολόκληρη τη ζωή του ένας από τους μαχητικότερους υποστηρικτές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. «Είχαμε ποτέ κάτι τέτοιο; Τι σημαίνουν αυτές οι λέξεις; Μήπως αναφέρονται σε μια έννοια που σπάνια χρησιμοποιείται σήμερα - τη συνείδηση;

Ο Χάρολντ Πίντερ δημιουργεί με στέρεα υλικά ένα κλίμα αοριστίας ανοίγοντας ορίζοντες σε ποικίλες ερμηνείες.

Τη συνείδηση που δεν έχει να κάνει μόνο με τις δικές μας πράξεις αλλά και με την συνυπευθυνότητά μας για τις πράξεις των άλλων;». Ανάλογα ερωτήματα εκμαιεύουν οι ήρωες του «Πάρτι» που μέσα σε ένα εικοσιτετράωρο βλέπουν τη ζωή τους να αποσυντίθεται. Μόνο η Μεγκ, η ιδιοκτήτρια της εγκαταλειμμένης παραθαλάσσιας πανσιόν, όπου όλα διαδραματίζονται, παραμένει αλώβητη, βυθισμένη στην μακάρια πλάνη της.

Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Η εναρκτήρια σκηνή δίνει το στίγμα μιας παρηκμασμένης τουριστικής περιοχής που οι κάτοικοί της αποπνέουν μια αίσθηση θλιβερής παραίτησης. Η Μεγκ (Ράνια Οικονομίδου) και ο άνδρας της (Γιώργος Μωρόγιαννης), συνοδεύουν το καθιερωμένο τσάι τους με κορν φλέικς και διάσπαρτες, τετριμμένες κουβέντες που η θεματολογία τους εκτείνεται από τη γέννα ενός κοριτσιού («…το προτιμούσα αγοράκι») μέχρι τα τραγανά τηγανόψωμα του πρωινού. Εκείνος, ολιγόλογος, μάταια προσπαθεί να διαβάσει την εφημερίδα του.

Εκείνη πλέκει, ακκίζεται, φλυαρεί ασταμάτητα με την ένρινη, σχεδόν διαπεραστική, φωνή της. Ο ελλειπτικός πιντερικός λόγος, με την χαρακτηριστική απροσδιοριστία και το υποδόριο χιούμορ του, εκρήγνυται από τη πρώτη στιγμή.

Τίποτα στην ατμόσφαιρα δεν εγκυμονεί κινδύνους. Ούτε ακόμα και όταν ο μοναδικός νοικάρης της πανσιόν, ο αινιγματικός, οξύθυμος αλλά και ενοχικός Στάνλεϊ, που για κάποια ανομολόγητη αιτία κρύβεται εκεί, σπέρνει γύρω του ανεξήγητη νευρικότητα και φόβο.

Μέσα σ' αυτό το γνώριμο ρεαλιστικό περιβάλλον αναπτύσσεται σιγά σιγά ο τρόμος μιας παράλογης, καφκικής απειλής που κλιμακώνεται με την εισβολή δύο, άγνωστης προελεύσεως, ατόμων (πράκτορες; τρομοκράτες;) οι οποίοι ανατρέπουν την

ισορροπία των πραγμάτων, παραπλανούν την ελαφρών ηθών γειτονοπούλα, ευνουχίζουν και εν τέλει «απάγουν» τον Στάνλεϊ. Δεν είναι τυχαίο ότι αυτές οι βίαιες φιγούρες της εξουσίας αντιπροσωπεύουν δύο από τις πιο κατατρεγμένες φυλές της Δύσης και ταυτόχρονα δύο από τις πιο κυριαρχικές θρησκείες της - ο ένας είναι Εβραίος και ο άλλος Ιρλανδός.

Ο Πίντερ δημιουργεί με στέρεα υλικά ένα κλίμα αοριστίας ανοίγοντας ορίζοντες σε ποικίλες ερμηνείες. Ένα είναι σαφές: το «Πάρτι» δεν αφηγείται απλώς μια ιστορία τραμπουκισμού. Είναι ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο κείμενο που αγγίζει πολιτικά, οντολογικά, κοινωνικά και θρησκευτικά θέματα.

Και, παρότι, δείχνει την αναπόφευκτη κατάρρευση μιας συμπιεσμένης οντότητας, ταυτόχρονα δεν δέχεται την απόλυτη υποταγή της. «Στάνλεϊ, μη σε κουμαντάρουνε αυτοί», αναφωνεί στο τέλος ο Πιτ, εκφράζοντας έτσι την ανάγκη για κάποιου είδους αντίσταση. Ο ίδιος ο συγγραφέας, εξάλλου, ομολογεί: «…είναι από τις πιο σημαντικές κουβέντες που έχω γράψει ποτέ... Έχω βιώσει τα λόγια αυτά όλη μου τη ζωή. Ποτέ δε περισσότερο από τώρα».

Οι συντελεστές της παράστασης

Η Ράνια Οικονομίδου (Μεγκ), άμα τη εμφανίσει της, διακρίνεται για την υποκριτική της ευχέρεια. Τον επιφανειακά πολιτισμένο Γκόλντμπεργκ, που αποκαλύπτει σταδιακά τον γλοιώδη χαρακτήρα του, ερμήνευσε δυναμικά ο Γιάννης Τσορτέκης και το φλεγματικό ΜακΚαν με τις παρανοϊκές εκτροπές σκιαγράφησε έντεχνα ο Γιάννης Καρατζογιάννης. Στιβαρή η παρουσία του Γιώργου Μωρόγιαννη (Πιτ) και αδύναμη του άπειρου Λαέρτη Βασιλείου (Στάνλεϊ) ο οποίος λύγισε κάτω από τον όγκο του ρόλου του.

Η μετάφραση του Παύλου Μάτεση έπιασε το σφυγμό και κυρίως τη μουσικότητα, αυτού του δύστροπου έργου που προσέγγισε μετρημένα ο Αντώνης Αντύπας.

Η παράσταση δεν ξέφυγε από την πεπατημένη αλλά χτίστηκε αρμονικά πάνω στους ρυθμούς του κειμένου. Η Ελένη Καραΐνδρου τόνισε με ευφυείς ήχους την υποβόσκουσα αγωνία. Ο Γιώργος Πάτσας έφτιαξε ένα υπαινικτικό σκηνικό γεωμετρικής λιτότητας και ενσωμάτωσε τις καίριες φωτιστικές ρωγμές του Λευτέρη Παυλόπουλου. Από τις καλύτερες δουλειές του.

ΕΛΕΝΗ ΠΕΤΑΣΗ

10 Φεβρουαρίου 2006